

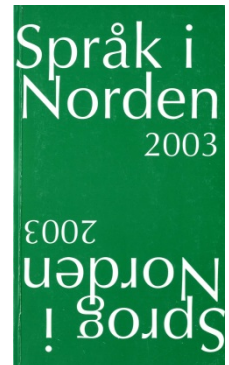
Sprog i Norden

Titel: Sverigefinnar – från en invandrargrupp till en erkänd minoritet?

Forfatter: Raija Kangassalo

Kilde: Sprog i Norden, 2003, s. 51-66

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språkråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Sverigefinnar – från en invandrargrupp till en erkänd minoritet?

Raija Kangassalo

Inledning

Den nuvarande sverigefinska befolkningen har huvudsakligen uppkommit efter andra världskriget. Framför allt var 1960- och 1970-talet decennier med en omfattande finsk invandring, "den stora flytten", då tiotusentals finländare flyttade till Sverige varje år. Åren 1969 och 1970 utgjorde toppår i den här massinvandringen då migrationsvågen orsakade en minskning i hela Finlands befolkningsmängd. På 1980- och 1990-talet förekom finsk invandring i endast liten omfattning. (Häggström & al. 1990: 54–56; Reinans 1996: 64–65.)

Enligt SCB:s statistik bor det i Sverige idag drygt 446 000 personer som själva är födda i Finland eller som har minst en i Finland född förälder. Siffran inkluderar även personer med finlandssvenskt och med romskt ursprung och dessa båda grupper storlek i Sverige uppskattades på 1990-talet till ca 65000 resp. 3000 personer. Antalet personer med finska som modersmål – inklusive de i Sverige födda och uppväxta generationerna – uppskattas i dag till 200 000–300 000 personer. (Se Ehrnebo 2001: 4; Fraurud & Hyltenstam 1999: 277; Reinans 1996: 102, 104.)

En viktig orsak till den finska invandringen på 1960- och 1970-talet på samhällsnivå var den snabba omförvandlingen i den finländska näringsstrukturen, då Finland övergick från ett jordbruksdominerat land till ett industrialiserat och modernt samhälle med ett urbaniserat levnadssätt. Det uppkom en omfattande flyttrörelse inom landet, från glesbygden till

tätorterna i södra Finland, och samtidigt fick man en emigrationsvåg till Sverige, framför allt från de svagutvecklade glesbygderna i norra Finland och från Österbotten. Mest benägen att emigrera var den yngre befolkningen, som tillhörde de stora efterkrigskullarna. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 139–141.)

Ett av de viktigaste personliga motiven för att flytta till Sverige lär ha varit förhoppningen om att personens resp. familjens ekonomiska situation skulle förbättras. Andra orsaker var familjeskäl – man hade familjemedlemmar eller andra släktingar som redan bodde i Sverige – samt äventyrlusten och behovet att uppleva omväxling. Dessutom behövde den svenska industrin ny arbetskraft, lönenivån i Sverige var högre och bostadssituationen bättre än i Finland. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 152; Reinans 1996: 70.) För många invandrare var beslutet om emigrering dock inte definitivt utan man hade i tankarna att återvända till Finland, något som ungefär hälften också har gjort.

I Sverige har finnarna bosatt sig framför allt i Stockholms- och Göteborgstrakten samt i de stora industriorterna i Mellansverige. Vid slutet av 1990-talet bodde det flest finnar i Stockholms, Göteborgs, Södertälje, Eskilstuna, Västerås, Botkyrka och Borås kommuner. Även i Norrbotten är den finska befolkningen proportionellt sett stor. Från den finska sidan av Torneälven har man av tradition gift in sig till den svenska sidan, och under de senaste åren har många sverigefinska pensionärer flyttat till Haparanda. Finnarna har dock spritt sig över hela landet och i de flesta svenska kommuner bor minst några hundra finnar. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 121, 167–170.) Om man i Sverige tillämpade samma tvåspråkighetskriterier som man har i Finland, dvs. att en kommun är tvåspråkig om minst 8 % (med vissa villkor 5 %) eller minst 3 000 invånare har det lokala minoritetsspråket, svenska eller finska, som modersmål, skulle man kunna klassificera flera svenska kommuner som tvåspråkiga. Enligt Jarmo Lainios

beräkningar var antalet sådana kommuner i början av 1990-talet 38. (Lainio 1996: 276, 278.)

De flesta av 1960- och 1970-talets finska invandrare härstammade från landsbygden och saknade oftast yrkesutbildning. De som invandrat senare har däremot till stor del bestått av urban befolkning, yrkesutbildade arbetare eller tjänstemän, studerande och även personer med mycket hög akademisk utbildning. På 1960- och 1970-talet var de flesta sverigefinnar anställda inom tillverkningsindustrin, framför allt den kemiska industrin och metall-, pappers-, textil- och beklädnadsindustrin. I och med att den svenska näringsstrukturen förändrades på 1980- och 1990-talet började även sverigefinnarnas fördelning mellan olika yrken se annorlunda ut. På 1980-talet var andelen industrianställda bland sverigefinnarna endast 40 %, medan de flesta arbetade inom servicesektorn och på 1990-talet har servicebranscherna fått ett allt större utrymme i den sverigefinska arbetsstatistiken. Framför allt har vårdraken blivit allmänna. (Häggström & al. 1990: 57–60; Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 154, 174, 194–195.)

Majoriteten av de finska invandrarna var vid tidpunkten för invandringen yngre personer. 40–50 % av dem invandrade som ogifta unga vuxna, utom under de stora invandringsåren då det bland inflyttarna fanns många barnfamiljer. Sverigefinnarnas åldersstruktur har dock avsevärt ändrats på några decennier. En stor del av dem som invandrade på 1960- och 1970-talet är i pensionsåldern idag och de äldres andel kommer fortsättningsvis att ytterligare öka. Antalet sverigefinska barn har däremot minskat kraftigt sedan 1980-talet, eftersom många barnfamiljer har återvänt till Finland och invandringen från Finland samtidigt har minskat. (Häggström & al. 1990: 57; Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 166; Reinans 1996: 68–69, 98–100.)

Det sverigefinska samhället

Sverigefinnarna har egna föreningar och organisationer både på riks-, regional- och lokalnivå, men medlemsantalet i föreningarna är relativt lågt och finskheten upplevs av många som en

privat angelägenhet, begränsad till familjen och vänkretsen. Den största sverigefinska organisationen är Sverigefinska Riksförbundet (Ruotsinsuomalaisten Keskusliitto, RSKL) som har ca 150 lokala medlemsföreningar och några rikstäckande underorganisationer, såsom ungdoms-, pensionärs- och kvinnoförbundet, teaterförbundet samt några idrottsförbund. Även finlandssvenskar, ingermanlänningar, karelare och finska romer har egna intresseorganisationer i Sverige.

Inom olika kyrkor utövas verksamhet på finska, däribland kan nämnas Finskspråkiga arbetet inom Svenska evangelisk-lutherska kyrkan, Stockholms finska församling och den rikstäckande Finska ortodoxa församlingen. Även frikyrkorna, såsom pingströrelsen och Jehovas vittnen, har finskspråkig verksamhet. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 217, 232–233, 415–429.)

Några yrkes- och intressegrupper har egna organisationer; av dessa kan nämnas sverigefinska lärare, socialarbetare, journalister, företagare och studenter, krigsveteraner och krigsinvalider samt skribenter och bildkonstnärer. Det finns några finskspråkiga politiska föreningar, däremot har sverigefinnarna – i motsats till finlandssvenskarna – inte något eget politiskt parti trots att initiativ till ett sådant har tagits. Sverigefinnarna är politiskt relativt passiva och valdeltagandet bland dem har traditionellt varit lågt. (Se Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 208, 217.) Fr.o.m. 1970-talet har det funnits sverigefinnar bland olika partiets riksdagsledamöter. För nuvarande har socialdemokraterna, vänsterpartiet och folkpartiet sverigefinska riksdagsledamöter.

Bland de viktigaste sverigefinska institutionerna kan även nämnas Sverigefinska språknämnden och Sverigefinländarnas arkiv, båda verksamma sedan 1970-talet, samt de sverigefinska massmedierna, tidningarna och de finskspråkiga radio- och TV-sändningarna. Mediernas roll har under 1990-talet blivit allt viktigare för gemene man bland sverigefinnarna.

Förutom att det finns tiotals finskspråkiga lokala små tidskrifter i Sverige ger man ut två olika tidningar på riksnivå,

Ruotsin Suomalainen och *Viikkoviesti*, som båda utkommer en gång i veckan. Dessutom publiceras specialtidningar inom olika områden, såsom Sverigefinska språknämndens tidskrift *Kieliviesti* och kulturtidskriften *Liekki*.

Sveriges Radio SR sänder dagligen på finska, i genomsnitt 1,5 timmar på de rikstäckande kanalerna och 1–2 timmar i de regionala programmen. 1998 startades en digital rikstäckande finsk radiokanal som idag desvärre inte kan höras av alla, eftersom digitala radiomottagare inte slagit igenom på marknaden. SVT har en finskspråkig nyhetssändning fem dagar i veckan men det övriga TV-utbudet på finska har kraftigt skurits ned. Finlands-TV:s sändningar kan i Sverige ses via kabelnätet och en satellitkanal.

Teaterintresset odlas av tradition flitigt i många sverigefinska föreningar. Amatörteatergrupper finns på olika håll i landet och de samlas till gemensamma amatörteaterdagar vartannat år. Tidigare fanns även flera små professionella fria teatergrupper men de flesta har varit tvungna att lägga ned verksamheten av ekonomiska skäl. Finska Riks, en professionell ambulanderande teater, var verksam 1989–1997. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000: 375.) På hösten 2002 startade den rikstäckande finskspråkiga teaterverksamheten på nytt, då Uusi teatteri (Den nya teatern) inledde sin verksamhet.

I landsting och kommuner började man utveckla och utöka finskspråkig service på 1970- och 1980-talet. De viktigaste sektorerna var socialtjänsten, framför allt vård av och service för äldre, hälsovård och barnomsorg, förskola, grundskola och gymnasieskola samt tolkservice. På 1990-talet inleddes dock kraftiga åtstramningar inom den offentliga sektorn, och i och med det lade man ned en stor del av de finskspråkiga service- och verksamhetsformerna. Detta trots att finskan genom riksdagsbeslut erhöll en särställning och status av inhemskt språk i Sverige 1994, och att samiska, finska och meänkieli 1995 proklamerades som historiska minoritetsspråk i Sverige vid EBLUL, European Bureau of Lesser Used Languages. Utvecklingen av de sverigefinska skolfrågorna, som varit en

sverigefinsk hjärtefråga i fyra decennier, illustrerar utvecklingen av den svenska minoritetspolicyn och attityderna gentemot den finska minoriteten sedan 1960-talet. (Se närmare Kangassalo 2003.)

Som undervisningsspråk för de finska barnen användes på 60-talet endast svenska, dvs. även barn som hunnit gå i finsk skola i Finland sattes i svenska klasser. Det visade sig att inlärningsvårigheterna var stora, barnen lärde sig inte svenska som man förväntade sig eftersom undervisningen inte var anpassad till deras behov. Dessutom försenades barnens modersmålsutveckling.

Skolsituationen blev bättre då man i mitten av 1970-talet började inrätta tvåspråkiga hemspråksklasser i grundskolan och då även barnens modersmål fick en högre status. På 1980-talet förstärktes finskans ställning i grundskolan och man höll som bäst på att bygga en tvåspråkig svensk-finsk grundskolevariant i hela landet. Det måste dock påpekas att även under 1970- och 1980-talet var den finsk- och tvåspråkiga klassundervisningen hela tiden hotad och att de sverigefinska föräldrarna tillsammans med barnens finska lärare under alla decennier har fått kämpa för den här undervisningen.

1990-talet förde med sig en ekonomisk kris, ett hårdare samhällsklimat och en återgång till 1960-talets assimilationsinställning. Den finsk- och tvåspråkiga undervisningen försvann nästan helt från den kommunala grundskolan och finns idag kvar på endast ett fåtal orter. På de största orterna har man startat egna sverigefinska friskolor, men de flesta sverigefinska barn får idag endast 30–40 minuter finskundervisning i veckan.

Sedan minoritetslagarna trädde i kraft år 2000 har myndigheterna börjat ta några av sverigefinnarnas krav på allvar. Socialstyrelsen har nyligen färdigställt en rapport om behovet av finskspråkig äldrevard, och även i finskans ställning inom barnomsorgen och ungdomsskolan kommer grundläggande förbättringar förmodligen att införas. De sverigefinska minoritetsfrågorna bevakas av Sverigefinländarnas delegationen, ett samarbetsorgan för sverigefinländare som grundades 2000 och

som redan har tagit initiativ till en förstärkning av finskans ställning, bl.a. inom äldreården och skolan.

Kunskaper i finska hos den andra och tredje generationen

De flesta barn som flyttade till Sverige på 1960- och 1970-talet lärde sig finska bristfälligt, eftersom finska användes endast muntligt och nästan enbart inom familjekretsen. Det enda undervisningspråket för dem var svenska, vilket påskyndade försvenskningssprocessen. När man på 1970-talet inledde den tvåspråkiga undervisningen, började även andragenerationens sverigefinnar intressera sig för det finska språket, även om det fortfarande var svenska som blev deras starkaste språk. Finskans ställning förstärktes i skolan på 1980-talet, och de som gick i skolan på 1980-talet och under första hälften av 1990-talet behärskar finskan relativt väl även skriftligt. (Lainio 1996: 293–295.)

De sverigefinska familjerna har under de gångna decennierna blivit alltmer flerspråkiga. De flesta sverigefinnar, framför allt kvinnor, bildar idag familj med en person som är född i Sverige men som oftast inte har finskt ursprung. (Jfr Reinans 1996: 91–92.) Långtifrån alla småbarnsmödrar med finsk bakgrund behärskar finska språket så väl att de skulle kunna överföra det till sina barn. Om familjefadern dessutom inte är finsktalande blir många barn helt svenskspråkiga. De sverigefinska mödrar som fortfarande behärskar sitt finska modersmål verkar dock att lära ut det till barnen, oberoende av om barnens far kan finska eller inte. (Se t. ex. Natchev & Sirén 1986; 1988; Sirén 1991.)

De senaste undersökningarna om sverigefinska skolelevs kunskaper i finska har presenterats av Pirjo Janulf (1998) och Veli Tuomela (2001). Enligt dessa behärskar de elever som går i svenskspråkiga skolklasser och endast får modersmålsundervisning finskan sämre än de elever som går i tvåspråkiga finska klasser eller i sverigefinska friskolor, medan finskkunskaperna hos dem som får tvåspråkig undervisning är nästan lika goda som hos enspråkiga finska barn i samma ålder. I talat språk hos gruppen med tvåspråkig undervisning kan man endast urskilja

smärre brister, och i skrivet språk beror de flesta bristerna på att eleverna har svårigheter att skilja mellan talspråks- och skriftspråksregister.

De sverigefinska elevernas skriftliga produktion är generellt mer analytisk än de finlandfinska elevernas. De analytiska dragen tar sig uttryck i bl.a. användningen av nominativformen i stället för någon annan kasusform och av pronomen som artiklar, av genitivformer av personliga pronomen i stället för possessiva suffix (t.ex. **minun kirja** pro *kirjani* 'min bok') och av postpositionsuttryck i stället för lokalkasusuttryck (t.ex. *pöydän päällä* pro *pöydällä* 'på bordet'). De sverigefinska eleverna använder ofta även formellt subjekt och personliga pronomen med verbformer i 1:a och 2:a person. Liknande analytiska drag kan i någon mån skönjas även hos finlandfinska elever. Undantaget är användningen av nominativformen i stället för andra kasusformer, ett fenomen som inte förekommer hos finlandfinska elever.

Enligt Tuomela är finskan hos de elever som går i svenska klasser avsevärt enklare och hos dem som får tvåspråkig undervisning något enklare än hos finlandfinska barn. Som kriterier för komplexiteten använder Tuomela bl.a. receptivt och produktivt ordförråd, antalet varierade ord, sats- och meningslängd, antalet bisatser, adjektivattributkonstruktioner, satsmotsvarigheter och andra nominala verbformer. Orsaken till den relativa torftigheten i de sverigefinska elevernas finska finner Tuomela i den språkliga tudelningsituation som är rådande i Sverige. Hos många elever utgör skolan och hemmet de huvudsakliga domänerna för finskan medan de utanför skolan och hemmet endast använder svenska. Ordförrådet förblir litet eftersom miljön inte erbjuder tillräckligt mycket stimulans på finska och eleverna inte får tillfälle att använda finska i tillräckligt varierande situationer. Talspråkmässigheten och avsaknaden av vissa formella drag i elevernas skriftliga produktion beror på att eleverna inte i tillräcklig omfattning blir exponerade för det formella talspråkets och skriftspråkets register.

Det bör också påpekas att endast en liten del av de sverigefinska barnen har möjlighet att erhålla tvåspråkig undervisning och de flesta får nöja sig med en veckotimmes undervisning i finska. Detta innebär att majoriteten av dem knappast har reella möjligheter att inhämta ordentliga kunskaper i finska och att framför allt tillägnandet av skriftspråksregistret hos dem förblir bristfälligt.

Den sverigefinska identiteten

Sverigefinnarna är en mycket heterogen grupp. Assimilationstrycket mot det finska språket och finskheten i Sverige har alltid varit starkt och delvis därför avstod en del sverigefinnar tidigare från att använda det finska språket och förnekade sin finska identitet. Framför allt många 1960- och 1970-talsinvandrare representerade en "man tar seden dit man kommer"-mentalitet. Eftersom de i Finland hade tillhört den språkliga och kulturella majoriteten var de även i Sverige benägna att identifiera sig med majoritetsbefolkningen och ville inte på något sätt markera sin olikhet. En anledning till att man "sade upp sig" från finskheten var att det i Sverige fanns en ganska negativ uppfattning om finnar, eftersom det i de stora invandrarkullarna fanns många socialt missanpassade och utslagna.

En del av de tidiga invandrarna var däremot benägna att isolera sig från majoritetsbefolkningen. På de stora industriorterna var de finska bosättningarna fram till 1980-talet koncentrerade till höghusområden, där finnarna i någon mån levde segregerade och umgicks enbart med varandra. Samtidigt kände de sig underlägsna i förhållande till majoritetsbefolkningen och skämdes för och försökte dölja sin finskhet. Man kallade dem "en tyst minoritet" – det var vanligt att de höll sig tysta på offentliga platser och i svenskars närvaro. De ville inte tala vare sig finska eller svenska därför att attityden mot finska var intolerant och därför att de skämdes för sina dåliga kunskaper i svenska. (Jaakkola 1983.)

Finska språkets betydelse som etnisk markör och som centralt kulturvärde, *core value*, och som gemensam symbol för

sverigefinnarna har dock under de senaste åren ökat betydligt, och samtidigt har sverigefinnarna börjat utveckla en positiv dubbelidentitet. Denna identitet innehåller både svenskhet och finskhet och framför allt de yngre generationerna identifierar sig med både svenskar och finnar. (Se Lainio 1996; Skutnabb-Kangas 1994; Smolicz 1992; Virta 1994.) Även attityderna hos majoritetsbefolkningen har påverkat denna positiva utveckling – finnarnas och finska språkets status har allmänt ökat bland svenskarna och det är "lättare" att vara finne i Sverige idag än vad det var för några decennier sedan.

Sverigefinnarnas utveckling till minoritet

När man på 1950- och 1960-talet startade finska föreningar i Sverige, hade dessa som uppgift att fungera som samsamhållningsfora och att anordna fritidsaktiviteter för sina medlemmar. På 1970-talet började föreningarna inrikta sig på fackligt och politiskt arbete. Planer på sverigefinnarnas officiella minoritetsställning presenterades på 1960- och 1970-talet av endast enstaka aktivister, men de välkomnades inte vid Sverigefinska Riksförbundet. Riksförbundet hade nära kopplingar till socialdemokraterna som fördömde minoritetsplanerna som borgerlig nationalism eller ansåg att de på andra sätt var riktade mot arbetarideologin. Det etniska minoritetstänkandet och de medvetna minoritetssträvandena dök upp vid mitten av 1980-talet. En viktig påskyndande faktor var de många lokala skolkonflikter som uppstod och av vilka man kunde dra slutsatsen att de politiska partierna inte ville främja finnarnas skolfrågor.

Sedan början av 1990-talet har verksamheten vid de sverigefinska organisationerna alltmer genomsyrats av uppfattningen att sverigefinnarna är en bestående etnisk minoritet i Sverige. Under 1990-talet fick organisationernas ställningstaganden en skarpare ton och organisationerna inledde ett samarbete med varandra. Sverigefinska Riksförbundet godkände 1990 ett nytt principprogram där man definierade sverigefinnarna som en etnisk minoritet och angav kulturautonomi som sin målsättning.

På sverigefinska samrådsdagar 1992, där sex organisationer och institutioner var representerade, krävde man officiellt erkännande för denna minoritet. Deklarationen adresserades till den svenska regeringen som dock gick med på att ta emot den först 1995, då finskan 1994 erhållit en särställning i Sverige. (Lainio 1996: 273–274.)

Lagarna om Sveriges inhemska minoritetsgrupper och inhemska och regionala minoritetsspråk har både väckt hopp och förorsakat besvikelse bland sverigefinnarna. Minoritetslagarna anses ha endast liten praktisk effekt men man betraktar dem ändå som historiskt viktiga, eftersom Sverige via dem för första gången nedteckat en officiell minoritetspolitik i lagtext. För sverigefinnarna har lagarna även ansetts utgöra viktiga milstolpar och symboliska steg mot en verklig minoritetsställning.

Man har kritiserat minoritetslagstiftningen bl.a. för att Sverige i och med den endast har förbundit sig till de minimikrav som krävs för erkännandet av inhemska minoriteter och således sluppit åtgärder som kräver ekonomiska resurser – med norra Sverige som undantag. Den största besvikelsen har uttryckts för att lagarna inte förpliktigar kommunerna att anordna finskundervisning i grundskolan på ett tillfredsställande sätt. Efter millennieskiftet har även krav på ett utvidgande av det finskspråkiga regionala förvaltningsområdet skärpts, eftersom ca 95% av sverigefinnarna bor utanför norra Sveriges förvaltningsområde. Den svenska integrationsministern Mona Sahlin har nyligen givit ett löfte om att utvidga förvaltningsområdet till att omfatta Mälardalen, där den sverigefinska andelen av befolkningen är förhållandevis stor. En riksdagsmotion om utvidgande av förvaltningsområdet gjordes den 4.3.2003 av Elina Linna, men ärendet fick ingen respons hos regeringen. Enligt Paavo Vallius, en socialdemokratisk riksdagsledamot, är det emellertid endast en tidsfråga när ett utvidgande blir aktuellt. (*Viikkoviesti* 13.2.2003; Sisuradio 4.3. och 11.4.2003.)

Leena Huss (2002) har granskat faktorer som på både ideologisk och praktisk nivå antingen främjar eller hindrar

revitaliseringen och fortlevnaden av det finska språket i Sverige. Faktorer som främjar finskan och finskheten är enligt Huss bl.a. följande:

- Den största sverigefinska organisationen, Sverigefinnarnas Riksförbund, är inriktad på minoritetspolitiskt arbete och aktiviteter som stöder bevarandet av finska språket i Sverige. Olika sverigefinska organisationer och nätverk samarbetar inom Sverigefinländarnas delegation för gemensamma minoritetspolitiska mål, och nya grupper önskar att få ansluta sig till delegationen för att delta i det sverigefinska kulturella arbetet. Intresset för skapandet av egna traditioner har vaknat, man har börjat skriva egen historia, anordnar sverigefinska dagar och har återupplivat den skogsfinska traditionen.
- Samhällsstödet för den sverigefinska minoriteten har ökat. Förutom att Sverige erkänt sverigefinnarnas minoritetsstatus, har man genom vissa betydelsefulla konkreta åtgärder praktiskt förbättrat minoriteternas och däribland sverigefinnarnas ställning. Till dessa hör bl.a. grundandet av det sverigefinska kulturcentret vid Mälardalens högskola och grundandet av Forum för nationella minoriteter vid Uppsala universitet. Dessutom har Finlandsinstitutet påbörjat nya satsningar på sverigefinsk kultur och intresset för sverigefinsk kultur har allmänt ökat.
- Sverigefinnarnas eget intresse för finska språket som symbol för den sverigefinska identiteten har ökat. Man har livligt diskuterat sverigefinskhet och sverigefinska i medierna.
- Intresset för undervisning på finska och för egna, sverigefinskt profilerade skolor har ökat och de egna sverigefinska friskolorna och de privata förskolorna är mycket populära. Nya friskolor och förskolor håller på att planeras och startas på flera orter. Även bland interetniska familjer har intresset för finska språket och tvåspråkig uppfostran ökat.
- Utnyttjandet av sverigefinska medier, radio, press och internetlistor, ökar kontinuerligt.

Den sverigefinska språkvården inriktar sig på statusplanering och språkpolitik. För språkvården inrättas inom kort en språkvårdande myndighet, Sveriges språkråd, som är gemensam för alla inhemska språk i Sverige och där sverigefinnarna medverkar.

- Sverigefinnarna samarbetar med de övriga nationella minoriteterna och deltar i det internationella minoritets-samarbetet. Den internationella uppmärksamhet som riktas mot den svenska minoritets- och minoritetsspråkspolitiken har ökat genom kontinuerlig uppföljning av hur Sverige tillämpar Europarådets konventioner på sina egna minoriteter och minoritetsspråk.

Faktorer som däremot motverkar revitaliseringen och fortlevnaden av finskan och finskheten i Sverige är enligt Huss bl.a. följande:

- Det sker inte längre någon nettoinvandring av finsktalande till Sverige och de sverigefinnar som finns i landet har lätt att smälta in i majoritetsbefolkningen, när det svenska språket inte längre är något problem.
- Det finns antagligen ett stort antal familjer där svenska tar över och blir barnens enda språk p.g.a. bristen på finskspråkiga domäner, såsom lekkamrater, förskolegrupper, undervisningsformer och fritidsaktiviteter.
- Många svenska myndigheter och instanser, t. ex. kommunerna, är fortfarande misstänksamma mot språkligt inriktade friskolor. I kommunerna finns en motvilja mot att erbjuda möjlighet att grunda sverigefinska kommunala skolor samtidigt som många kommuner motarbetar de privata alternativen. Bland sverigefinnar verkar det däremot finnas en allmän uppfattning om att den sverigefinska ödesfrågan när det gäller språkbevarande på lång sikt är möjligheten till utbildning på det egna språket, från förskolan till universitetet.

Till slut

Sverigefinnarnas utveckling till en minoritet har skett snabbt. Ännu på 1970-talet betraktade de flesta finnar sig själva fortfarande som finlandssfinnar. Sverige upplevdes ännu inte som ett hemland och kontakterna med Finland var täta. På 1980-talet upplevdes en stark återflyttningsvåg till Finland men de som stannade kvar började känna sig mer hemma i Sverige. Finland hade börjat upplevas alltmer fjärran, familjen, arbetetslivet och framtiden fanns i Sverige och en sverigefinsk identitet växte successivt fram.

Ännu på 1980-talet och en bit in på 1990-talet kändes tanken på en officiell minoritetsställning som avlägsen och till och med utopisk för en stor del av sverigefinnarna. Trots att samhällsstödet för de finskspråkiga institutionerna och verksamhetsformerna minskade katastrofalt på 1990-talet förstärktes samtidigt sverigefinnarnas minoritetstänkande och den officiella minoritetsställningen ifrågasätts mycket sällan idag.

Trots detta är sverigefinnarna fortfarande en splittrad minoritet och någon lika stark minoritetsidentitet och sammanhållning som hos finlandssvenskarna har ännu inte utvecklats. En faktor som hindrar minoritetstänkandet är att sverigefinnarna bor utspridda över hela landet och inte inom ett avgränsat geografiskt område, som t.ex. de flesta meänkielitalande och finlandssvenskar gör. En annan faktor som bromsar minoritetsutvecklingen hos första generationens sverigefinnar är att moderlandet Finland ligger så nära, både geografiskt och tidsmässigt. Den första generationen sverigefinnar minns fortfarande tiden för invandringen lite för väl, deras själslandskap har utformats i Finland och de har så många nära och kära som bor kvar där.

Litteratur

- Ehrnebo, Paula. 2001. Minoritetsspråk: finska. *Språkvård 1/01*. 4–9.
- Fraurud, Kari & Hyltenstam, Kenneth. 1999. Språkkontakt och språkbevarande: romani i Sverige. I: Kenneth Hyltenstam (red.). *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsspråkperspektiv*. Lund. 241–298.
- Huss, Leena. 2002. Sverigefinsk revitalisering – finns den? I: Heidi Hansson, Raija Kangassalo & Daniel Lindmark (red.): *När språk och kulturer möts. Festskrift till Tuuli Forsgren 2 november 2002*. Skrifter utgivna av Johan Nordlandersällskapet 24. Kulturens frontlinjer. Skrifter från forskningsprogrammet Kulturgräns Norr 44. Umeå 2002. 44–62.
- Häggström Nils, Borgegård, Lars-Erik & Rosengren, Annette. 1990. *När finländarna kom. Migrationen Finland–Sverige efter andra världskriget*. Statens institut för byggnadsforskning. Gävle.
- Jaakkola, Magdalena. 1983. *Finnish Immigrants in Sweden: Networks and Life Styles*. Research Group for Comparative Sociology. Research Reports no 30. University of Helsinki. Helsinki.
- Janulf, Pirjo. 1998. *Kommer finskan i Sverige att fortleva? En studie av språkkunskaper och språkanvändning hos andragenerationens sverigefinnar i Botkyrka och hos finlandssvenskar i Åbo*. Acta Universitatis Stocholmiensis. Studia Fennica Stockholmiensia 7. Stockholm.
- Kangassalo, Raija. 2003. Finska språkets ställning i den svenska grundskolan: en tillbakablick på de senaste decennierna. I: Raija Kangassalo & Ingmarie Mellenius (toim.). *Låt mig ha kvar mitt språk. Den tredje SUKKA-rapporten./Antakaa minun pitää kieleni. Kolmas SUKKA-raportti*. Skrifter från moderna språk 11. Institutionen för moderna språk. Umeå universitet. Umeå. 50–59.

- Korkiasaari, Jouni & Tarkiainen, Kari. 2000. *Suomalaiset Ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historiaa 3*. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.
- Lainio, Jarmo. 1996. Finskans ställning i Sverige och dess betydelse för sverigefinnarna. I: Jarmo Lainio (red.). *Finnarnas historia i Sverige 3 Tiden efter 1945*. SHS/NM. Helsingfors. 255–310.
- Reinans, Sven Alur. 1996. Den finländska befolkningen i Sverige – en statistisk-demografisk beskrivning. I: Jarmo Lainio (red.). *Finnarnas historia i Sverige 3. Tiden efter 1945*. SHS/NM. Helsingfors. 63–105.
- Skutnabb-Kangas, Tove. 1994. Sverigefinnar förhandlar om etnisk identitet. I: Markku Peura & Tove Skutnabb-Kangas (red.). *Man kan vara tvåländare också*. 98–128.
- Smolicz, Jerzy J. 1992. Minority Languages as Core Values of Ethnic Cultures: A Study of Maintenance and Erosion of Polish, Welsh, and Chinese Languages in Australia. I: Willem Fase, Koen Jaspaert & Sjaak Kroon (red.). *Maintenance and Loss of Minority Languages*. Studies in Bilingualism 1. Amsterdam & Philadelphia. 277–305.
- Tuomela, Veli. 2001. Tvåspråkig utveckling i skolåldern. En jämförelse av sverigefinska elever i tre undervisningsmodeller. Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet. Stockholm.
- Virta, Erkki. 1994. *Tvåspråkighet, tänkande och identitet. Del 1. Sammanfattning*. Psykologiska institutionen. Stockholms universitet. Stockholm.